

כאשר זכות ההצבעה זהה לחלש ולחזק

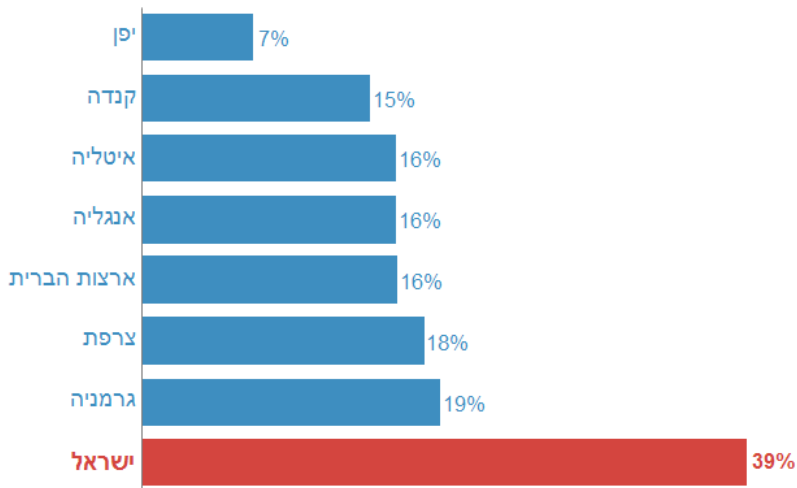
דן בן-דוד

בישראל מקובל לבחון סוגיות של אישוויון ועוני דרך העדשה של צדק חברתי. אולם אין די במניעים אלטרואיסטים כדי להתניע טיפול שורש בסוגיות. הגיעה העת להחלפת משקפיים ולהוספת עדשה, זו של אינטרסים אישיים. הרי בדמוקרטיות, זכות ההצבעה זהה לחלש ולחזק, אז כולנו נהנים – או משלמים את המחיר – של תוצאות בחירות.

עובד שאין לו כלים להתמודד במשק תחרותי, מחפש בנרות את הישועה. בדמוקרטיות, היום שבו בא האזרח חשבון עם השלטון, אם מתוך נקמנות ואם מתוך דאגה כנה לעתיד – הוא יום הבוחר. ה-OECD בודק לא רק ידע במתמטיקה, מדע וקריאה, המקנים יכולות בסיסיות לשוק העבודה, תחומים בהם ילדי ישראל נמצאים בתחתית העולם המפותח כבר שנים רבות. הארגון בודק גם יכולת פתרון בעיות של נערים ונערות בני 15. מבחני ה-PISA מגדירים שש רמות של מיומנות בפתרון בעיות. על פי הארגון, "תלמידים ברמת בקיאות 1 אינם מסוגלים לתכנן מראש או להגדיר מטרות משנה".

מיומנות כללית בפתרון בעיות

אחוז התלמידים ברמה 1 ומטה, 2012 PISA

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל-אביב
נתונים מ-PISA

מתוך חשש מהצפה על ידי זרים, המלווה בקשיים של המקומיים למצוא עבודה, אנגלים רבים הצביעו בעד ה"ברקסיט", מה שמחייב את המדינה לפרוש מהאיחוד האירופי. שישית מהילדים האנגלים דורגו ברמה 1 ומטה (ראו תרשים). זהו שיעור דומה לזה של ארה"ב, שבה מגזרים כלכליים שלמים הולכים ונעלמים. ארה"ב בחרה עתה בנשיא חדש, שהבטיח להחזיר מקומות עבודה שעברו לסין, להודו ולמקסיקו. מי מהבוחרים רצה לשמוע – או להבין – שחלק גדול מהמקומות שאבדו לא יצאו מהמדינה אלא התאדו כתוצאה משיפורים טכנולוגיים?

פתרונות קסם אינם תחליף לפתרונות קשים שיושעו את מי שאיבד את כל פרנסתו. אך לכו תסבירו זאת לבוחרים ש"אינם מסוגלים לתכנן מראש או להגדיר

מטרות משנה". בישראל, 39% מהילדים מוגדרים כמי שאינם מסוגלים לתכנן מראש או להגדיר מטרות משנה, הרבה יותר מכל מדינה מפותחת – וזה אינו כולל חרדים שאינם משתתפים במבחני ה-PISA. במבחנים הללו קיים מתאם גבוה מאוד בין שיעור התלמידים עם ידע דל בתחומי היסוד, לבין שיעור התלמידים שאינם מסוגלים לתכנן מראש ולהבין את ההשלכות של החלטותיהם. ככל שיש יותר בעלי ידע דל, גדל מספר האזרחים החיים בערפל לגבי הסיבות האמיתיות למצבם. חסרים להם גם המיומנות להתמודדות נאותה במשק תחרותי, וגם ידע היסטורי ואזרחי שיכול להתריע כשמנהיגים מנסים למכור פתרונות קסם שכבר נוסו ונכשלו בעבר. הפגיעה היא בהם אישית – אך גם בכללנו ברמה הלאומית. האם יש מדיניות חשובה יותר לעתיד המשק ולאיתנות החברה הישראלית מרפורמה מבנית של מערכת החינוך מחר בבוקר?